

„LES BY SE MĚL HLADIT,“

řekl Aleš Erber, a dodal také jak, a proč

2. díl

ODBORNÝ LESNICKÝ HOSPODÁŘ ING. ALEŠ ERBER TO ŘEKL UŽ V PRVNÍ ČÁSTI ROZHOVORU, KTERÝ JSME VEDLI V PARDUBICKÉM KRAJI, V LESÍCH NĚKOLIKA SOUKROMÝCH VLASTNÍKŮ (SELSKÁ REVUE Č 4/2020). UKÁZAL, JAK O LESY PEČUJE A USILUJE O JEJICH OBNOVU A DOLOŽIL, ŽE NEJEFEKTIVNĚJŠÍ A TAKÉ NEJLEVNĚJŠÍ OBNOVA LESA JE PŘES PŘÍPRAVNÉ DŘEVINY. ZŮSTANE PŘITOM ZACHOVÁNA JEHO FUNKCE, ALE NAVÍC SE ZLEPŠUJE KVALITA PŮDY I HOSPODAŘENÍ S VODOU, NEMLUVĚ O ESTETICKÉM PŮSOBNÍ NA KAŽDÉHO NÁVŠTĚVNÍKA. OVŠEM O TOM VŠEM JE TŘEBA VÍCE MLUVIT A VĚNOVAT SE OSVĚTĚ, ABY SI TOTIŽ KAŽDÝ NÁVŠTĚVNÍK LESA UVĚDOMIL, CO VIDÍ, A CO JE DOBRĚ, A CO JE ŠPATNĚ. V TOM HODNĚ POMÁHÁ ASOCIACE SOUKROMÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ, ZEJMÉNA PROSTŘEDNICTVÍM PROJEKTU PESTRÁ KRAJINA.

„**D**á se vyjmenovat celá řada příčin špatného stavu lesů, a všechny se projeví najednou, právě při krizích či kalamitách. Také se ukázalo, jak bylo špatné a neprozřetelné, že mnozí vlastníci lesa vsadili jen na jednu kartu, na jednu akci, na smrk. A ta dnes, v největší kalamitě za 250 let, zkrachovala. A to je moment, kdy je třeba o smyslu lesa a o jeho pěstování více hovořit, aby v něm došlo ke změně hospodaření a začal se lépe chápat význam lesa a jeho funkce,“ říká Aleš Erber.

**VYSADIT STROMY
NA ZEMĚDĚLSKY
OBHOSPODAŘOVANÉ PŮDĚ JE
PRO NĚKTERÉ ZEMĚDĚLCE
NEPOCHOPITELNÉ. VIDÍ V TOM
JEN NEGATIVA A NÁKLADY.**

Agrolesnický systém u obce Chvojenc, kde Aleš Erber vysázel na pastvině 24 geneticky hodnotných třešní pocházejících ze semenných sadů. Cílem je vypěstovat čisté kmeny o výšce 8 až 10 m. Těžba je stanovena po dosažení minimální cílové tloušťky 45 cm. Čím dříve to bude, tím lépe.

Jak tedy správně nakládat s krajinou a hospodařit v ní?

Ne tak, jak se to leckdy praktikuje dosud. Mnozí odborníci vědí, nebo alespoň tuší, že se musí lesy i zemědělská krajina změnit. To souvisí se změnou v hospodaření.

V lese to znamená soustředit pěstování lesa na jednotlivé stromy či skupiny stromů, těžbu uskutečňovat pokud možno bez holosečí, což je plocha odpovídající ploše do 0,20 ha a v případě kalamit a vzniku holin, využít přípravné dřeviny či zalesnit dubem, javorem či jinými listnatými

Kmeny třešní, které se v roce 2017 vydražily na aukci u Bavorských státních lesů za průměrnou cenu 350 Eur/m³.

dřevinami, které mají rády slunce a snesou horko. V nižších polohách pěstovat lesy, kde budou stromy ve větších rozestupech s podrostem habrů, lip a jilmů tvořící podkorunové patro dubových velikánů. Taková struktura dává předpoklad, že si stromy v horní etáži budou budovat velkou korunu, což je záruka vyšší odolnosti stromů. U pěstování nejhodnotnějších kmenů se traduje, že koruna musí být celá na slunci, kmen v „kožichu“.

V případě zemědělství to je trošku složitější, a to především z pohledu retence vody, výsadby zeleně a rostlinné výroby, aby zemědělec měl zajištěný bezpečný a trvalý výnos z ploch, které obhospodařuje. Hospodaření na půdě je vlastně využívání či přeměna energie kolující kolem nás, a to sluneční energie a tepla, vody a vzduchu, v něco hmotného, proto je nutné využívat tohoto prostoru v maximální míře. A ten prostor není uzavřen výškou rostlinné produkce na zemědělské půdě. Ten prostor v zemědělství uzavírá výška stromů. Takže to je dimenze prostoru, kam se zemědělci mohou dopracovat a kde je potenciál přeměňovat něco nehmotného. O tvorbu určité biomasy v jednotlivých etážích se přesně snažíme ve výškové a věkové rozrůzněném lese na co nejmenší jednotce plochy. Platí to i pro zemědělství. Na pastvině chovat dobytek, pěstovat stromy k dosažení dobře zpeněžitelných kmenů, které zároveň vytvářejí stín. Ze stromů lze ještě využívat jejich plody či semena, anebo je dokonce využívat nepřímě, např. pro včely. Můžeme to nazvat víceetážové, více účelové zemědělství. A to je agrolesnictví. Přesně toto chci uskutečnit na mé louce ve

Chvojenci, kde jsem založil agrolesnický systém (ALS). Na pastvině jsem například vysadil 24 třešní, od kterých očekávám dřevo a z jejich plodů další produkci. Přitom pozemek je klasicky zemědělsky obhospodařován, a tedy mám ještě výnos z nájmu. Vysadil jsem vysokokmenné, lesní třešně. Jde o geneticky vhodný materiál, stromky druhé generace, vybrané od nejlepších stromů, z nich výběr a od nich zase výběr. Na všech je patrný krásný růst a přírůstek. Od nich očekávám, že se nebudou tolik větvit. Je to také důsledkem genetiky, dobrého výběru, a to je pro agrolesnický způsob důležitější, protože tak jde dosáhnout kvalitních sortimentů pěstovaného „dřeva“.

**AGRÁRNÍ KRAJINA
POTŘEBUJE VÍCE STROMŮ
A KEŘŮ. EVROPSKÁ UNIE TAKÉ
SOUDÍ, ŽE JE TŘEBA OZELENIT
ZEMĚDĚLSTVÍ.**

Individuální oplocení okolo třešní proti poškození spárkatou zvěří vytváří ideální prostor pro pohyb myši. Pro jejich redukci dravci vytvořil Aleš Erber lepší podmínky k lovu.

Vysadit stromy na zemědělsky obhospodařované půdě je pro některé zemědělce nepochopitelné. Vidí v tom jen negativa a náklady. To se stalo i mně. Dlouholetý pronajímatel to také nechápal. Proto jsem vyměnil „nájemníka“. Nového nájemce jsem motivoval. Slevil jsem mu na nájmu za to, že musí respektovat můj záměr s výsadbou třešní v ALS. Dohodli jsme se hned. Díky tomu jsem zhodnotil pozemek. Předpokládám dobu obmýtí, tj. „sklizení“

Pohled do hustého porostu borovice s podrostem smrku, kde slabé srážky v letním období špatně pronikají k půdě. Velký podíl se zachytí v korunách, odkud se vypaří. Pakliže srážky proniknou do půdy, absorbuje je smrk se svými povrchovými kořeny a do hlubších vrstev pronikne opravdu minimum vody. Tento jev vysokého zachycení srážek korunami stromů je dobře patrný v zimních obdobích, kdy sníh zůstává v korunách, odkud se voda vypařuje do atmosféry.

Pohled do porostu, kde byl v roce 2015 proveden adaptační zásah, kterým se odstranila většina smrků a nekvalitních borovic. Podpořeny byly kvalitní borovice s velkou a pravidelně rostlou korunou a všechny duby. I bez přípravy půdy a cíle tento porost již obnovit, se na místech, kde dopadá více světla a tepla, spontánně objevuje přirozená obnova borovice. V porostu se nachází i spousta dubů ze sojčí síje.

stromů, za 30 až 40 let, kdy budou mít minimálně 45 cm v průměru. Od mala stromky opečovávám, oštipuji lístky, aby rostly do výšky. U takových cenných dřevin, jako je třešeň, javor, jeřáb břek, klen, kaštanovník,

ořešák, se musí počítat s vyvětšováním, což je speciální, skoro bych řekl královská disciplína, péče o stromy. Zvyšuje se tím hodnota kmene. Ta je různá podle dřeviny a kvality kmene. Já od svých třešní očeká-

Pohled do porostu v lokalitě se silnějším zásahem kvůli řízené obnově borovice pod borovicí. Aby došlo k rychlejší obnově, došlo ke shrnutí klestu, čímž se zlepšily podmínky pro ujetí semenáčku. Stav porostu v roce 2014.

JE POTŘEBA NADÁLE PŮSOBIT NA VEŘEJNOST, ABY SI LIDÉ UVĚDOMOVALI, CO VLASTNĚ VIDÍ V LESE I V KRAJINĚ, CO JE DOBRĚ, A CO NIKOLI. V TOM SPATŘUJI PŘED SEBOU, A PŘED NÁMI LESNÍKY, VELKÝ ÚKOL. A TAKÉ PŘED ZEMĚDĚLCI.

Důkaz, že kořeny borovice se soustřeďují do 1 m, kde se koncentrují živiny, a probíhá boj se smrkem o vodu. Vliv na vývoj malého kořenového systému mělo i pěstování lesa, které udržovalo stromy v hustém sponu. Kvůli tomu si stromy nemohly vybudovat větší kořenový systém a korunu. Proto jsou takové stromy málo odolné, málo přirůstají a snáze podléhají škůdcům.

vám zisk od 10 do 30 tisíc korun za kubík. U jiných dřevin, hlavně u břeku, hrušky či kleny to ale může být i daleko víc. Takových cen se dosahuje na aukcích cenných kmenů v zahraničí, kde opravdu lze dosáhnout nečekaně vysokých částek. No, a každý špatně vedený řez může právě kvalitu dřeva znehodnotit. Je na to třeba zkušený odborný personál. Abych si zvýšil průměrný výnos z pozemku, počítám, že do 20 let budu do dvanáctimetrových rozestupů přisazovat další dřeviny, takže po obmýtí zde už bude následovat další porost. Tím zkrátím dobu produkce.

Při zakládání ALS se musí důkladně připravit plán výsadby, spon, vzdálenost řad linií či používání zemědělské techniky. Také se svažítostí i světovými stranami je nutné kalkulovat. Jde opravdu o dost sofistikovanou výsadbu. ALS kombinuje to nejlepší ze zemědělství a to nejlepší z lesnictví. Vytváří se díky tomu výjimečný a komplexní prostor, kde příroda a člověk si jsou vzájemně prospěšní. Žijí v symbióze. No není to skvělé?

Agrolesnický systém přitom může poskytovat další funkce, na kterých lze postavit byznys. Ale to je už mé know how. Každopádně agrární krajina potřebuje více stromů a keřů. Evropská unie také soudí, že je třeba ozelenit zemědělství. ALS jsou nástrojem pro zemědělce, jak ozelenit pole, dojít uznání společnosti a poděkování přírodě a ještě na tom vydělat. Já se tomu snažím napomoci, ukázat možnosti, a snažím se jít příkladem.

Naučme se více vnímat dynamické síly přírody, pracovat s ní a vyžívat. Významný lesník své doby, Leopold Pfeil, už v roce 1850 prohlásil: „Ptejte se stromů, jak chtějí být pěstovány, ony vás naučí lépe než veškeré knihy.“ Myslím, že dnes to platí dvojnásob, abychom pěstovali odolné, pestré a produkční lesy pro budoucí generace.

Aplikovaný agrolesnický systém zapadá i do konceptu gastroturistiky: Konzumujete

regionální produkt na dřevěném stole na dřevěné podlaze či v dřevostavbě, to vše

původem z ALS. Toho lze dosáhnout již za několik desítek let. Ale proč si dávat malé cíle, že?

Jak jste se k agrolesnictví vlastně dostal?

Je to více než deset let. Když jsem začínal v lese, uvědomil jsem si, že se v něm dá hospodařit i trochu jinak a využívat celý ten prostor až do plné výšky stromů. Došlo mi to při studiu tzv. středního lesa, který je ideální pro pěstování nejčistších sortimentů, jež lze využívat i pro jinou produkci, třeba k výkrmu prasat. Traduje se, že nejlepší šunka je z prasat pasoucích se na žaludech. A to lze praktikovat tam, kde jsou silné stromy s bohatou korunou a v dostatečném rozestupu, a pokud chcete vypěstovat cenné kmene, stejně je musíte vyvětšovat. A tato inspirace vede k tomu mít stromy na pastvině i na poli. Navíc tam stromy zadržují vodu, brání půdní a vodní erozi, zlepšují kvalitu půdy, zvyšují biodiverzitu a úživnost honitby a zkrášlují krajinu. To mě přivedlo

Ukázka špatné osvěty ze strany státu. Stát měl 30 let na to, aby soukromí vlastníci lesů změnili přístup k lesu, aby jej přeměnili na pestré lesy, aby je důkladně a soustavně vychovávali pro zvýšení jejich odolnosti. K tomu došlo jen minimálně. Příkladem toho je tento 30letý porost složený jen ze smrku, jenž je nadmíru hustý z pohledu velkého počtu stromů, které si konkurují. Porost výchovně zanedbán. Je nestabilní, málo odolný, méně přirůstá a zhoršuje stav půdy, na níž roste. Takový pohled do porostů je špatně. Porost měl mít o 50 % větší podíl listnáčů nebo jedle, které měly být nepravidelně rozmístěny po ploše. Smrky mají být více rozvolněny, tzn. že na ploše mělo být o polovinu méně stromů, aby si nejlepší jedinci mohli budovat dlouhou korunu, velký kořenový systém, čímž by se porost stal celkově kompaktnější a odolnější. Říká se: „Jak jsou odolné jednotlivé stromy v porostu, tak odolný je les.“

k agrolesnictví a začal jsem se zajímat, kde ve světě se něco takového praktikuje. U nás nic takového nebylo, ani žádná česká literatura neexistovala. V roce 2012 jsem publikoval první článek o ALS a první jsem o něm přednášel. Vzpomínám si na posměšky a nevěřící pohledy. No a dnes už vláda podporuje ALS a plánuje jej zavádět do provozní praxe. Je na místě poděkovat členům Českého spolku pro agrolesnictví i některým odpovědným lidem z ministerstva zemědělství.

Vidíme zde bidélka, téčka. Na dravce, že?

Ano, myši je zde dost, mají zde klid, a dravci jsou dobrým řešením. U stromků je opravdu nerad vidím. Pak ještě upozorním na ochranu stromků ridexy, to jsou ty barevné plastové ohrádky. Pletivo nestačí, srnčí zvěř na mladý kmínek dosáhne. Dal jsem pletivo s velkými oky. To byla chyba. Několik terminálů mi srnčí ukousla, než jsem instaloval ochranný plast. Ale jsem poučen. Ridexy mají navíc výhodu v tom, že slouží i jako ochrana před pozdními mrazy.

Na novou výsadbu si lze opatřit stromky svépomocí, výběrem, ale co větší množství?

To je velká výzva pro majitele lesů, aby vyhledávali cenné silné stromy, dali jim větší prostor, aby plodily hodně semen, ty sbírali a poskytli materiál školkařům. Mže by to mělo výrazněji podpořit. Osobně to zmiňuji při každé vhodné příležitosti. Produkovat sazenice pro ALS, to otvírá zcela nový trh pro lesní školkaře. Geneticky vhodných listnáčů bude totiž velká potřeba. Až budou k dispozici dotace, bude hledat po kvalitním „materiálu“. Předpokládám, že artikl sazenic pro ALS nahradí díru po smrku a podpoří využívání přirozených procesů v lesnictví.

Přesunuli jsme se do lesa u Újezdu u Chocně, kde Aleš Erber začínal, a kde jsou vidět výsledky jeho lesnické práce...

Ano, zde jsem začínal. Od roku 2008 jsem působil u Lesů ČR a v letech 2013 až 17 jsem pracoval jako revírník. V této lokalitě borovice už od roku 2013 prosychaly a přemýšlel jsem o odpovídajícím zásahu. Navrhl jsem, aby se to udělalo pořádně a účinně. Vytipoval jsem cílové stromy, a průběžnou těžbu, aby souše už nemohly vznikat. Po zkušenostech ze zahraničí se i zde ověřilo, že po dvou vichřicích, byl to Kyril, a zejména Ema, se narušený les

Tvary lesa

Les vysoký (vysokokmenný), vzniklý ze semene nebo umělou výsadbou či přirozenou obnovou. Vyznačuje se dlouhým produkčním obdobím (v průměru 115 let).

Les nízký (výmladkový, pařezina), vzniklý pařezovou či kořenovou výmladností. Produkční doba se pohybuje od 20 do 30 let.

Les střední (sdružený), jedná se o kombinaci tvaru vysokého a nízkého. Spodní etáž je tvořena většinou lesem výmladkovým, horní etáž lesem různých starých stromů semenného původu. Produkční doba je závislá na těžbě spodní etáže.

začal přirozeně obnovovat. Odporoval jsem od přírody, jak si takovou situaci řeší sama. Padly stromy s malou korunou, tj. se slabým kořenovým systémem, tudíž nestabilní, a mně nezbylo než napomoci přirozenému obnovovacímu procesu.

Jak takovým kalamitám předcházet, třeba i té kůrovce, aby se pak nemusely zalesňovat velké holé plochy? Ukázalo se, že každá kalamita znamená velké ztráty. Kalamitní dřevo ztrácí hodnotu, hrozí zdravotní rizika, přemnožení škůdců, klesá cena dřeva, a cena práce roste. Na vedlejším lese je názorně vidět, jak to původně vypadalo i zde. Hustý porost, a to znamená hodně stromů na ploše. Je zde velká konkurence, boj o vodu a živiny. Stromům, jak se ženou za světlem do výšky, usychají spodní větve, které v husté korunové vrstvě nemají dostatek prostoru a světla ke svému vývoji. Tím se tvoří malé koruny. V takové hradbě překrývajících korun zůstanou srážky snadno v korunách. Odtud se vypaří a ke kořenům přijde minimum, a to vypije smrk, protože má mělič kořenový systém, a na borovice nezbude. Takový les není komplexně odolný a je ohrožený.

Na mnou ošetřeném rozvolněném porostu jsou vidět borovice s korunami, které si nekonkurují, a dole v podrostu se les obnovuje. Přirozená obnova ale nebyla cílem všude. Jen na dvou lokalitách a tam se zdařila. Prvotně šlo o zásah adaptační, aby se vytvořily podmínky pro nejlepší jedince při zachování co nejvíce stromů. Až další kroky měly směřovat do obnovy. Ale už i první adaptační zásah má obrovský význam pro zvýšení odolnosti lesa. Nejen pro stromy, ale celkově pro ekosystém, do něhož patří i zvěř. Je totiž vidět, jak les hned poskytuje více prostoru pro ptactvo. Zvýšila se potravní nabídka a kryt pro srnčí či dančí zvěř, zlepšila se celková úživnost honitby. Po několika málo letech po zásahu

tu má již více krytu a tím i klid se nažrat při menších škodách, které se více rozložily. Jsou ale místa, kde se zvěř koncentruje, kde se v minulosti hospodařilo holosečně. Les jí proto neuživí, a mělo by se usilovat, aby bylo zvěře méně. Aspoň dočasně, abychom nastartovali cílovou obnovu pod okolními porosty, která je neefektivnější a nejlevnější. Potom v lesích může být více zvěře, a ta bude i kvalitnější a zdravější.

Vraťme se ale k dynamice lesa po šetrném zásahu.

Ano, i v tomto prostoru jsou vidět duby. Ty jsem zde cíleně uvolňoval, mají své místo, i pro přirozenou obnovu, s čímž napomáhají sojky roznosem žaludů, a i toho jsem se snažil využít. Zpěvní ptáci výborně pomáhají s výsadbou hlavně dubů a dalších dřevin. Když vidím takové individuální stromy v porostu, ať už se jedná o dub, buk či jedli, přednostně je uvolňuji. Díky tomu je zásah v každém porostu trošku jiný. I jiné pracovní postupy se používají. Zde se šlo výběrovou těžbou s cílem podpořit nejuvitelnější jedince. Klest se částečně podrtil, či shrnul na hromady, čímž jsem si zároveň připravil lepší půdní podmínky pro nálet semen. Na revíru jsem se snažil aplikovat adaptační opatření nejen pro borovice, ale i pro smrk, jedli, dub či douglasku. Avšak má opatření a postupy akceptující více zákony přírody byly posouzeny jako nestandardní. Po několikaletém boji s nadřizenými, kdy jsem se snažil obhájit přípravu porostů na klimatickou změnu při využití nových vědeckých poznatků, které jsem získal u nás i v zahraničí, došlo ke zrušení mého pracovního místa „za účelem zefektivnění hospodaření Lesů ČR“.

Je to smutné, když se člověk učí u těch nejlepších, získává zkušenosti v cizině, a výsledkem je, že adaptační postupy jsou

odsouzeny jako nestandardní, tedy „v rozporu se zažitými formami lesního hospodářství“. V podstatě nikdo o adaptaci lesů nestál, ať už to bylo z nějakého ideového přesvědčení či nedostatečné odbornosti. Důkazem je stav lesů na severní Moravě, na Vysočině atd., kde se lesy plošně rozpadají či zcela rozpadly a vznikly velkoplošné holiny. Pro mně to byla nicméně dobrá zkušenost, tvrdá škola. Velmi mě to posunulo, jak v přístupu k práci i k životu. A nebýt vlastně této zkušenosti, asi bychom zde taktó nehovořili.

Nyní jste nezávislý odborný lesní hospodář, který se odpovídá přímo vlastníkově lesa, a je na vás, jak jej o nutnosti zásahu přesvědčíte a také motivujete.

Třeba mu ukážu, jak zajímavým vodítkem pro úpravu lesa je pozorovat koruny stromů. Když jsou totiž natěsno, vlaha k zemi nepropadne, a navíc při větru do sebe koruny narážejí, konkurují si, otloukají se, a pak i málo plodí. Anebo třeba, když je strom nevyvážený, má vyhnanou poměrně tenkou spodní část, tak se neúměrně mohutná koruna v silných větrech ulomí. Existuje ale také jisté riziko, když se změní majitel, mnohdy se změní i lesník, a ten nový třeba nepochopí záměr předchozího, a veškerá práce může přijít vniveč. To je riziko přestavby lesa a přestupu na přírodě blízké hospodaření. Holoseč umí každý, ale využívat dynamiku lesa a přirozenou obnovu jen někdo. Proto je v lesním hospodářství velmi důležitá dlouhodobá kontinuita.

Na takovémto rozvolněném lese je zajímavé, a o tom je možné se přesvědčit, že přírůstky jsou větší, a přirůstá jen kvalita. Takto jsem prosvětlil 130 hektarů ještě před kůrovcovou kalamitou. To je přírodě blízké hospodaření, to je i myšlenka Pro Silva, které propaguje sdružení Pro Silva Bohemica. Nu a v takovém lese, kde je patrná hra světla a stínu, panuje celková harmonie, v takovém se opravdu dá i odpočinout a nabít se energií.

V této souvislosti vnímám velmi pozitivní roli Asociace soukromého zemědělství, která přišla s projektem Pestrá krajina, to znamená s pohledem na krajinu jako celek, bez rozdělování na pole a les. A ukazuje se, že toto téma zaujalo média i veřejnost. Potvrzuje se, že toto téma musíme pojmenovávat my, a začít je řešit sami. Nikdo za nás to stejně neudělá.

Přirozená obnova jedle, dubu a habru. Ukázka zcela zadarmo obnovovaného porostu. Zde je základ lesa budoucnosti, pakliže ho nesežere spárkatá zvěř. Taktéž můj výsledek práce s přírodou.

Pak jsme se vydali ještě na jedno místo, podívat se, jak by les neměl vypadat.

Jsme v místě, které je charakteristické zanedbanou výchovou. Hustý porost smrku, stromy mají krátkou a nestandardní korunu, porost ohrožuje okolí, jsou zde stopy po kůrovci. Majitel se snažil laicky pomoci, vybral jen souše, místo aby se soustředil na cílové stromy a pokusil se zachránit, co se dá. Toto je neúčinné. Strukturální probírka by pomoci mohla, tohle ne. Mohlo by dojít k obnově, ale takhle nikoli. Takovéto porosty jsou málo odolné větru i kůrovci.

Právě zde se ještě se vrátím k úloze osvěty a médií: situace je již dnes poněkud příznivější, ale přesto je potřeba nadále působit na veřejnost, aby si lidé uvědomovali, co vlastně vidí v lese i v krajině, co je dobře, a co nikoli. V tom spatřuji před sebou,

a před námi lesníky, velký úkol. A také před zemědělci, a nerozlišuji je na velké a malé. Je třeba si uvědomit, že ke změně pohledu je osvěta jistě dobrá, ale hodně by mohly napomoci i správně cílené dotace. Vždyť les je jedna, a dost podstatná součást prostoru, krajiny, ve které žijeme, a právě my můžeme ovlivnit, jaký ten prostor, ta okolní krajina, v budoucnu bude.

Loučíme se. Aleše Erbera dnes ještě čeká dvouhodinová on-line přednáška. O čem? No přece o krajině, a má název „Agrolesnické systémy, kladivo na sucho“. Děkujeme za rozhovor a názorné ukázky.

17. 6. 2020

text: Josef Duben

foto: Zdeněk Gorgoň
a archiv Aleše Erbera